

Tisztás

Az Erdélyt Járók Közhasznú Egyesület hírlevele

A tartalomról

Ady és az „Ides”	2
„Már eleget láttam!”	4
A Kakastaréj meghódítása	5
Károly herceg Székelyföldön?!	6
Az építő ember	8
A gazdag	10
A Varjúvárig	12

„Csak én állok szegényen,
üresen e nagy gazdagság közepett.
Csak én nem tudom, mit csináltam,
amíg a gyenge vetésből
gazdag kalangya,
s egy szem kukoricából
karvastagságú cső,
a finom virágból mézédese alma lett.
A búza, amin áttapostam, többre volt
képes,
a fa, melyet viharok cibáltak,
nagyobbat alkotott.
(Engem milyen viharok téptek?) „

Bartalis János

Kirs Mónika: Ady és az „Ides”

Tudták-e, hogy 1877. november 22 én egy érminszenti kis házikóban tizenegy újjú kisfiú született?! Ő volt Ady Endre. Egyik kezén egyel több ujjat számolt meg a bába! Az első nagy döbbenetet és rémüldözést követően a fölösleges ujjacsát egyszerűen lekötötték, így az megfelelő vérellátás híján hamarosan leszáradt. Ady később az *Egy párizsi hajnalon* című versében emlegette, hogy ő bizony „táltosok átkos sarja”.

Ha a 11 ujj történetét nem is, azt viszont kívülről fújja mindenki, hogy kik is voltak Ady Endre szerelmei, múzsái. Pedig számos bizonyíték van arra, hogy a költő legfőképpen anyapótléket keresett a szerelmeiben. Léda a tapasztalt, idősebb nő, Zsuka a gondoskodó, Csinszka, utolsó napjainak tanúja, s a költő gondos ápolója – mind-mind csak második lehetett, mert a költő szívében az első helyet mindvégig az imádott édesanyja foglalta el. Ennek a „szerelemnek” egyik gyümölcse *Az anyám és én* c. vers.

A cím alapján összehasonlítást, leírást várunk a költő édesanyjáról és önmagáról. Az első szakaszból a fiatal anya külsejét ismerhetjük meg. Fontosak az igék (*szórt, égett, vakított*), melyek az anya nőiességének erejét fejezik ki. A meleg jelzők pedig a kedvességet jelzik: *sötét, dió*. A ringó csípő az asszony nőies voltát hangsúlyozza. A költő képzeletében édesanyja már fiatalon is szomorú volt. „*Szíve, csókja mindig könnyes.*” Hangsúlyozott a múlt idő. („ilyen volt”). Kifejeződik az anya iránt érzett önzetlen, soha el nem múló szeretet, a gyermeki rajongás: „*Ilyen volt a legszebb asszony / Az én fiatal anyám.*” Borzongató a kijelentés: az anya szépségére hívja fel magára Ady Lőrinc figyelmét. Csak így születhet meg a kis táltos, a hat ujjú Ady fiúcska. „*Csak azért volt ő olyan szép, / Hogy ő engem megteremjen.*”

Túlzó kijelentéssel folytatódik a vers. „*S aztán jöjjön a pokol.*” Az önostorozás és a rajongás az anya iránti tiszta, kendőzetlen gyermeki érzelmek. Ady szinte teljesen kisfiúvá válik ebben a versben.

A vers kezdő strófájának szép jelzői után szomorúan olvashatjuk a bizzar jelzővel ellátott szó szerkezeteket. A bizzar szó teremti meg a kapcsolatot közöttük, vagyis a költő a köztük lévő – nem

ADY ENDRE: AZ ANYÁM ÉS ÉN

Sötét haja szikrákat szórt,
Dió-szeme lángban égett,
Csípője ringott, a büszke
Kreol-arca vakított.

Szeme, vágya, eper-ajka,
Szíve, csókja mindig könnyes.
Ilyen volt a legszebb asszony,
Az én fiatal anyám.

Csak azért volt ő olyan szép,
Hogy ő engem megteremjen,
Hogy ő engem megfogadjon
S aztán jöjjön a pokol.

Bizzar kontyán ült az átok.
Ez az asszony csak azért jött,
Hogy szülje a legbizzarabb,
A legszomorúbb fiút.

Ő szülje az átok sarját
Erre a bús, magyar földre,
Az új hangú tehetetlent,
Pacsirta-álcás sirályt.

Fénye sincs ma a szemének,
Feketéje a hajának,
Töpörödött, béna asszony
Az én édes jó anyám.

Én kergettem a vénségbe:
Nem jár tőle olyan távol
Senki, mint torz-életével
Az ő szomorú fia.

kimondottan külső hasonlóságra utal. De a „bizzar konty” – ha a feltűzött frizurát az asszonyi élet jelképeként kezeljük – utalhat a szülők rossz házasságára is.

„*Bizzar kontyán ült az átok. / Ez az asszony csak azért jött, / Hogy szülje a legbizzarabb, / A legszomorúbb fiút.*” Az anya egyetlen feladata az, hogy egy nagy zsenit szüljön a világnak. A kis táltos gyermek mégsem zseninek, hanem *átok sarjának és tehetetlennek* nevezi magát. Tagadással kezdődik az utolsó előtti versszak: „*fénye nincs*”. Most a jelenben vagyunk már, ahol töpörödött, béna jelzőkkel illeti az édesanyját, amit persze – a korabeli fényképeket látva – meg kell cáfolni. A versben ez inkább annak kifejezésére szolgál, hogy – érzése szerint – mennyire tönkretette Ady az anyját. „*Fénye sincs ma a szemének, / Feketéje a hajának. / Töpörödött, béna asszony / Az én édes jó anyám.*” Az önvallomás a teljes mea-culpával zárul, Ady az anya öregedését, minden bánatát magára vállalja („*én kergettem a vénségbe*”) mégsem tud megváltozni. Boldogtalan, hogyha az anyját szomorúnak látja, de ő nem tud jobbá válni. Ady az anyja megöregedését saját hibájának tartja. Úgy érzi, ő tette őt tönkre a rossz, kicsapongó életével. Természetesen Adyné – mint minden anya – sokat aggódott a fia miatt, aki nem volt könnyű eset. Tanulás helyett verseket írogatott, ivott, s szoknyák után szaladt. „Ides” büszke volt a fiára, noha a verseit nem értette. A versben részletes leírást kapunk Mari néniről fiatalon és öregén.

A *Hazamegyek a falumba* című versben az anya és a falu képe teljesen összemosódik. A mű a fáradt, elkeseredett költő hazautazásának képére épül. Megszemélyesítéssel kezdődik: a falut élőlényként ábrázolja, aki nézi őt, amikor megérkezik. Senki nem lepődik meg a városi bujdosó elgyengült állapotán. A hazavárásban az anya megbocsátó, elnéző mosolyát látjuk. „*Szigorú szeme meg se rebben, / Falu még nem várt kegyesebben / Városi bujdosóra.*”

**ADY ENDRE:
HAZAMEGYEK A FALUMBA**

A titkos háló mintha imafüzér lenne: védi, óvja a költőt, még akkor is, ha távol van az otthonától. A leborulás képe olyan, mint egy gyónás, s az eredmény is olyan: megbocsátást nyer Ady. *„Titkos hálót értem szőtte /S hogyha leborulok előtte, /Bűneim elfelejti.”*

A harmadik strófa „vagyok” kezdő szava erőteljes önvallomás: tékozló, eretnek. Alliterációval nyomatékosít: „szánnak, szeretnek”. Az eretnek szó még erőteljesebb azáltal, hogy előtte a vallásgyakorlás formája jelenik meg gyónás képében. A pendely szóval az ártatlanságra utal, majd a ropogós, szép, új, fehér szín látványát éles ellentét követi: „elnyűve és megsárgulva”, vagyis az elhasználódottnak, kiábrándulnak érzi magát Ady. Az ötödik strófa aztán némi megnyugvást hoz a költő számára: bármit tett is, az ő faluja (értsd: édesanyja) mindig vele marad („én gyermekem”) és nyugalomra inti: „pihenj el”, „békülj meg”. Az „ős, erős” jelzők is a nyugalmat, biztonságot fejezik ki. Mintha kisbabát látnánk a ringató anyai karokban: „csitítgat, csitít”. A faluból áradó nyugalom tölti meg a költő szívét. Ellentéttel zárul a vers: a verés képe fájdalmas, megalázó. Az anya teszi-e, vagy a környezet? A falu vagy a

Szigorú szeme meg se rebben,
Falu még nem várt kegyesebben
Városi bujdosóra.

Titkos hálót értem szőtte
S hogyha leborulok előtte,
Bűneim elfelejti.

Vagyok tékozló és eretnek,
De ott engem szánnak, szeretnek.
Engem az én falum vár.

Mintha pendelyben látna újra
S nem elnyűve és megsárgulva,
Látom, hogy mosolyog rám.

Majd szól: »Én gyermekem, pihenj
el,
Békülj meg az én őszívemmel
S borulj erős vállamra.«

Csicsijgat, csitít, csókol, altat
S szent, békés, falusi hatalmak
Ülnek majd a szívemre.

S mint kit az édesanyja vert meg,
Kisírt, szegény, elfáradt gyermek,
Úgy alszom el örökre.

nagyváros bántja igazán a költőt? A földije vagy a városiakok „verik” a számukra érthetetlen verseket író zsenit? A szeretett embertől kapott fizikai vagy lelki bántalmazás mindig mélyebben sebesíti meg az embert. Gondoljunk csak a Léda-szerelemre, ahol egymást kíséri szerelem és fájdalom.

A gyermeki én csupa negatívum: „Kisírt, szegény, elfáradt gyermek”. A halál képe ebben a formában félig békés, hiszen „szépen” elalszik, de lemondó is: az öröm sehol se volt az életében. Az örökké szót érthetjük az ima zárásaként is, ha a verset, mint az anyához szóló, bocsánatkérő imát fogjuk fel.

Összegzés az anyához írott versekről: Ady Endre a nagy szeretet mellett büntudatot is érzett az édesanyjával szemben. A büntudat sora Az anyám és én című versből: „én kergettem a vénségbe”, vagy az állandó szeretethiány és a kapaszkodás jelképe: „engem az én falum vár”. Érzelmek közt ott a megfelelési kényszer: jót és jól csinálni. Furcsa és összetett érzelmek ezek, melyek a versekben is nyomon követhetőek. Ezek a kusza, egymásnak ellentmondó érzések aztán szinte minden kapcsolatban visszatérnek majd.

„Csakugyan mi vagyunk azok, akiknek nem jutott a nemesebb fajok szükséges szenszibilitásából? Erdély mást bizonyít, próbáljuk Erdélyt folytatni, hátha lehet.”

Ady Endre: Ismeretlen Kórvin-kódex margójára

Mesélj, csak mesélj!- szolid kesergés

Mennyi történet van bennünk! Mennyi mindennel eldicsekedhetnénk és mennyi mindennel gazdagíthatnánk a világot. Mindnyájunkban ott lappang s z á z é s s z á z hihetetlenül hihetlenebb, fantasztikus vagy éppen ellenkezőleg, roppant emberközeli mese.

Faludy György írta valamelyik könyvében (talán a Pokolbéli víg napjaiban), hogy Marokkóban megismerkedett egy arab íróval, aki csak negven éves (!) korában tanult meg írni és olvasni. Onnantól kezdve viszont egymás után vetette papírra a történeteket. Nyilvánvaló, hogy maguk a történetek már jóval korábban a fejében voltak, mindössze annyi történt, hogy objektív akadályok miatt nem tudta a szélesebb közönség számára megmutatni őket. Ide kapcsolódik egy másik idézet, legalábbis annak az esszenciája: „minden ember, kivétel nélkül, magában hordozza az író, mint lehetőséget”- még az is lehet, hogy szó szerint idéztem őt (Milan Kundera: *A nevetés és felejtés könyve*). Én úgy gondolom, hogy ezt nem úgy kell értelmeznünk, hogy mindenki előtt nyitva áll az íróvá válás (hivatás!) lehetősége, hanem pont azt, amit írásom központi gondolatának szántam: mindenki ott vannak a mesék, szomorúak, vidámak, elgondolkodtatóak vagy habkönnyűek.

„Más” ez a mai világ. Tudom, erre az okosok azt mondják, hogy minden

korban megfigyelhető ez a jelenség: az idősök keseregnek, hogy milyen nagyon megváltozott minden. Most én kesergek, mindössze huszonnyolc évvel (most már harmincegyel) a hátam mögött.

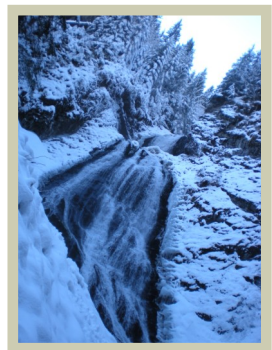
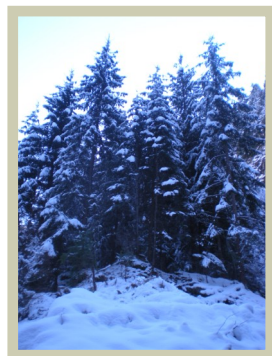
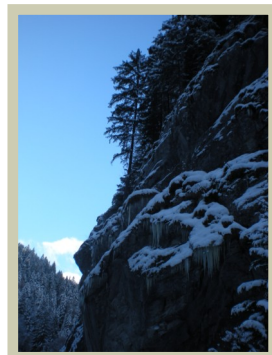
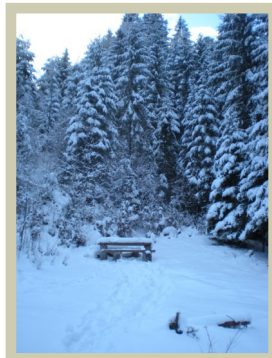
Gyermekkorom, kamaszkorom csodálatos pillanatai voltak azok, melyeket nagymamával, édesapám édesanyjával, beszélgetéssel tölthettem. Illetve ez inkább hallgatás volt az én részemről, az ő történeteinek, az ő meséinek a meghallgatása. Szerencsés vagyok, hogy még mindig hallgathatom őt, pedig kilométerekben mérve távol élünk egymástól, de bizonyos értelemben a távolság kezd rövidülni napjainkban. 1919-ben (!) született egy kis erdélyi faluban és most is ott él. Nem végzett egyetemet és nem volt tagja akadémiáknak, mégis olyan briliáns elméje, történelemismerete van, hogy azt gondolom sokan, akik műveltségükre és intelligenciájukra olyan nagyon büszkék, bizony elbújhatnak mögötte. Csodálatos történeteket hallottam tőle, emberségről, embertelenségről, hétköznapiokról és furcsaságokról. Csak odaültem és odaülök mellé és hallgatok, sosem tudtam megunni a meséit. Egyik legutóbbi találkozásunkkor, mikor mondtuk neki, hogy bevinnénk a marosvásárhelyi szemeszetre, mert a bal szemével kezd rosszul látni, csak ennyit mondott: „Már eleget láttam fiam”.

Sajnálom a mai gyermekeket, és sok, igen sok felnőttet, nagyon sok

mindentől meg vannak fosztva. Felpörgették a világot és fel az életünket. Az emberi mesék és az esztétikai szépség kezdenek elavulttá válni és aki a fontosságukat még hangoztatja, az „nem tart lépést a rohanó világgal”. Meglehet, hogy valamelyik állomáson ki fog zuhanni a szerelvényből, meglehet, hogy átmaszíroz rajta ez a modern kor, amit már nem is tudom, milyen jelzővel kellene illetni, hogy ne löjünk mellé: cyberkor?, atomkor?, űrkor? – és még megannyi cifraságot lehetne találni. Meglehet, hogy így lesz, de azért nem a mesék lesznek a hibásak és nem a lélek, amelyik befogadta és szerette őket. Azért az egyensúlytalanság és az értékeltelődés lesz a hibás, az „anyag” imádata, az anyagé, mely kikezdte a lelket és roncsolja és eltünteti belőle mindent, ami a haszonelvűséggel nem összeegyeztethető.

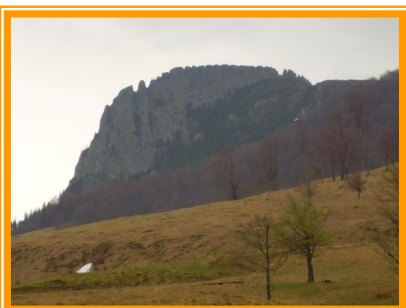
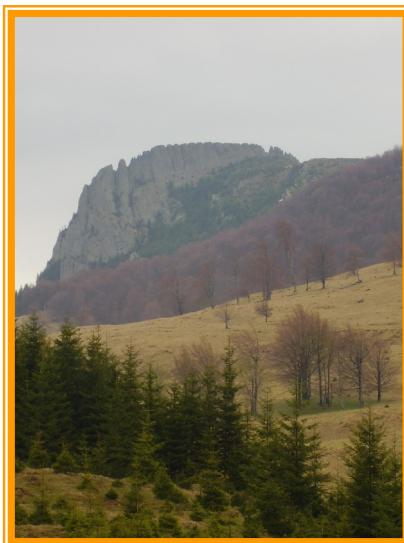
„Már eleget láttam fiam!”.

Lehet, hogy megcsúsztam egy kicsit és nem tartottam a téma kereteit, ha egyáltalán van neki ilyen. A mesékről akartam írni, amik minden „író” és „nemíró” emberben egyformán jelen vannak. Arról akartam írni, ennek igazolásául, hogy Hrabal az *Egy osztályismétlő visszaemlékezései* c. könyvében azt írja, hogy tulajdonképpen ő nem csinál mást, csak meghallgatja az embereket és ellopja a történeteiket, hogy aztán a sikert ő arassa le. Erről akartam írni, de az a kis megcsúszás csak-csak megbocsátható. CSA

**Képek
Havasrekettyéről**

A Kakastaréj „meghódítása”, 2007 májusában

Kakastaréj: „A Gutin-hegység egyik legismertebb útvonala az Erdélyi Kárpát- Egyesület Gutin Osztályának jelképéhez vezet, a Kakastaréjhoz. A piros sáv turistajelzést követjük mindvégig. Szerencsés helyzetben vagyunk, ugyanis a hegyi mentőknek köszönhetően ismét jelzett az út...1 - 1 1/2 óra alatt, kb. 100 m-es szintkülönbség megtétele után érkezünk az Apostolok hármás csúcsára. Az útvonal a Gutin csúcs (1443 m) keresztül a Kakastaréj (1438 m) kilátójáig fog haladni. Az Apostolok és a Gutin csúcs között egy eléggé sűrű borókáson vágunk át, ajánlatos a hosszú nadrág még meleg időben is. E szakasz mintegy 300 méteres. A Gutin-gerincét mintegy másfél óra alatt járjuk be. Természetvédelmi területen vagyunk, egy hatalmas kráter peremének maradványainál. A Kakastaréj egy fűrészlélhez hasonlítható bazaltos-andezites sziklafal. Hossza mintegy 200 m, a Máramarosi-medence felőli része eléri a 150 m-es magasságot. A sziklamászók kedvenc helye. Innen csodálatos panorámában lehet részünk. Tiszta időben teljes rálátásunk van a Máramarosi-medencére. Északon az Ukrán Kárpátok, Máramarosi-havasok, keleten a Radnai-havasok, délen a Láposi-hegység, a Cibles, nyugaton pedig a Feketehegy (Mogosa) és a Rozsály, melyre biztosan emlékeznek azok, akik az 1999-es EKE-tábor ideje alatt a hosszú, kígyózó sorban ott voltak”. (forrás: nagybanya.ro)

Károly herceg Székelyföldön !?

Charles walesi herceg 2011. májusában nem hivatalos, magánlátogatásra a Székelyföldre érkezett. A Kovászna megyei Zalanpatak községet és a Hargita megyei Csíkdelnét is felkereste.

Az eseményről a hazai és az erdélyi magyar sajtó részletesen tudósított, a hírérték nagyságának megfelelő nyomattal: a mindenkor brit trónörökös nem tekinthető gyakori vendégnek a székelyek között.

Nem pusztán karneváli kivonulásról van szó hiszen a herceg lépten-nyomon – mintegy Erdély kulturális nagykövete – a lokális értékek megóvásáért és megbecsüléséért hívja fel a köz figyelmét.

Az esemény média-reprezentációja igen gazdag, az egyik legautentikusabb média-felület által közölt tudósítás a Háromszék című független napilap online formában közzétett beszámolója.

A cikk a közélet rovatban jelent meg, jelezve, hogy a helyi lakosságot alapvetően érintő, érdeklő történésről van szó.

A sztori többféle diskurzusba is beilleszthető. Ebből a szempontból Charles herceg erdélyi, ez idáig elsősorban a Szászföldre fókuszáló (Máramarost érintő) tevékenysége magától értetődő megközelítés; ezen belül természetesen a májusi bukaresti látogatás magánprogramja. Ezt

támasztja alá a felvezetés: „A herceg kedden este fogadta a helyi és megyei előljárókat ...”. Kicsit tágabb összefüggésben az erdélyi magyarság értékeinek megismertetése, és még inkább implicit formában a székelyföldi autonómia-törekvéseiről szóló párbeszéd és annak nyugatra való exportja. Végül marginális formában beilleszthető a repatriált erdélyi arisztokrácia kapcsolatrendszeréről,

rejlő lehetőségeket hangsúlyozzák és úgy ábrázolják, mint menedékhely, távol a „túlfejlesztett” nyugati civilizációtól.

A cikkek a property (vagyon, tulajdon) és a travel (utazás) rovatokban jelentek meg és a következő diskurzusokba illeszthetők be: az angol királyi család történései, Charles herceg drága hóbortjai, legújabb kori Dracula-legenda, Erdély, mint az

helyi vezetőséggel. A sajtószöveg által megfogalmazott kijelentés (legalábbis a szerzők: a cikkíró és a tanácselnök által minden valószínűség szerint preferált olvasatában) a cikk címében sűrűsödik: „Károly herceg példája”.

A sugallt, a közlők által érvényesnek tartott kódolás a következőképpen írható le: a tekintély, a nemzetközi reklámérték, a gazdasági erő felhasználható a tradíciók megőrzésére, az ősök iránti tisztelet felébresztésére, a mindezidáig negligált értékek megmutatására is, és nem pusztán a rövid távú és öncélú haszonszerzés érdekében mozgósítható. Interjúval állunk szemben és így a szóbeli közlés kijelentéseit a cikkíró átülteti az írott szöveg világába, ahol a valódi (immár nem virtuális) olvasó külső megfigyelő szerepben kellene megjelenjen és a szerzői intenciók alapján osztania kellene optimizmusukban. Csakhogy az elemzett cikk véleményezhető és a bejegyzések alapján megállapítható, hogy az eredeti kijelentés optimizmusa, idealizmusa átértékelődik. A cikk egyfelől az elnök szavainak szó szerinti idézéséből, másfelől az interjú során általa elmondottak újságíró általi összefoglalásából építkezik. A szerkesztettséget kompenzáló elemek nem hangsúlyosak a szövegben, az interjúalany alakja rendkívül kimért és tárgyilagos formában jelenik

„Erdély a véremben van”.

Károly herceg, 2008.

érdekérvényesítési kapacitásáról szóló elbeszélésbe is.

Igazán komplex és érdekes képet akkor kapunk, ha megnézzük, hogy a brit sajtó, mit hangsúlyoz a herceg erdélyi utazásai kapcsán, mely alapján a brit olvasatok is megjelenítődnek. Ezzel kapcsolatban érdemes elolvasni, a Daily Mail „Prince Charles” és „Transylvania” szókapcsolatokat tartalmazó néhány cikkét. Az egyes – jellemzően tudósítások – Erdéllyel kapcsolatban a Dracula-legendát, a Szászföld műemlékgazdagságát, az elmaradottság-természetesség párhuzamát, a (öko)turizmusban

elmaradottság szinonimája, befektetési lehetőségek Kelet-Európában.

A Háromszék írása tulajdonképpen a megyeitanács-elnökkel készült interjú esszenciáját adja, tényszerűen tájékoztatva az olvasókat a zalanpataki házban történt megbeszélés fő irányairól. Az optimizmus felé irányított tényszerűséget és az interjúalany jövőbe vetett bizakodását aknázzák alá az olvasói hozzászólások, melyek ironikus, élcelődő, gúnyos kommentárjaikkal kifigurázzák az interjú alanyát és a trónörökös is – tulajdonképpen magát a témát: a nagy befolyással bíró külföldi találkozását a

meg: „mondotta”, „leszögezte”, „hangsúlyozta”. Az interjú aktualitását, egyfelől maga a látogatás adja, egy a napokban történt esemény amiről a média minden releváns szereplője hírt adott, persze a bennfentes megszólaltatásával egy kerekesebb történet teljesebb ki; másfelől aktuális – külső tényezők okán is – hiszen illeszkedik az autonómia-törekvés diskurzusába, azáltal, hogy a székelyföldi tömbmagyarság felé irányított figyelem, jól szolgálhatja a folyamat fejlődését.

A cikk alapján három főszereplőt és három mellékszereplőt, (vagy legalábbis az előzetes várakozások alapján nem fajsúlyos szereplőt) írhatunk le. Egyfelől egy bohém, világjáró angol herceg, a közigazgatási vezető, akinek az elbeszéléséből megtudhatjuk, hogy nem a politikai élet aktualitása, hanem a hagyományörzés volt napirenden. Fontos szerepet tölt be Kálnoky gróf és felesége, hiszen ők mintegy koordinátorai a történeteknek, hiszen a walesi herceg érdeklődést a táj és a székelyföldi emberek iránt ők ébresztették fel, akikkel ráadásul családi kötelékek is összekötik a brit uralkodó-családot. (Rhédey Klaudia erdélyi grófnő. II. Erzsébet angol királynő ükanyja)

A cikkíró nem kommentálja a tanácselnök szavait, az interjú kérdései megmaradnak a „milyen formában került sor a beszélgetésre?”, és a „mi

került szóba?” kérdéseknél. Az interjú és a lejegyzés során jelen lévő virtuális közönség homogén képet kap, melyet az újságíró semlegessége felerősít: Székelyföld életében nagy dolog történt és nagy dolgok történhetnek a közeljövőben.

A cikk kicsengése és a kommentárokból megnyilatkozó vélemények hangulata közt feszültség van. A hozzászólások megmutatják, hogy Erdéllyel kapcsolatos diskurzusok egész arzenálja indulhat be egy ilyen „magánlátogatás” kapcsán: a jelenkori erdélyi vezetők alkalmatlansága, a székelység hatalomhoz fűződő negatív viszonya, politikai szélsőségek stb. Ezek alapján elmondható, hogy a cikkben megfogalmazott kijelentés az aktív és reflexív olvasók körében nem érte el a célját: a Székelyföld Károly herceg általi népszerűsítésének idealista bemutatása megbukott. Ebben minden bizonnyal közrejátszott a trónörökös által a bukaresti közszolgálati tévében tett nyilatkozat, melyben Erdélyt, Románia legjobb exportcikkének aposztrofálta. Ezen megnyilatkozás az

autonómia elfogadtatásáért küzdő Székelyföldön negatív konnotációkat hívhat elő, semmi esetre sem segíti elő, hogy az egyszerű olvasóban az idealista értelmezés alakuljon ki. Erre példa a következő hozzászólás:

a megyei tanács elnökének személye legitimálná – aki mint elsődleges hírforrás számol be a beszélgetés részleteiről – azonban a kommentárok kikezdi ezt a hitelesítési folyamatot:

„Hát ez nagyon sikeres és eredményes lehetett... mindjárt elájulok. Majd lesem a cikket, hogy mennyi előny származott ebből a beszélgetésből... de legalább jót ettek-ittak s ez a lényeg :)” (kisokos)

„T a m á s b a j u s z a büszkélkedhet, a vazallus a herceg elé járult.” (lacaface74)
„Van bor a pofaján ennek a TS-nek..miután lelkiismeretfurdalas nélkül kifosztotta a cimboráival ezt a terseget,odaul az első kulföldi melle ,mint a helyi értékeink langléku védelmezője...” (kutyku-rutty)

Az interjúban leginkább az alattvalókra és az uradalmi birtokokra nagy gonddal figyelő és vigyázó uralkodó és arisztokrácia étosza körvonalazódik: a tájat, az embereket alaposan szemügyre vevő és abban a lehetőségeket, nem csupán önérdektől vezérelten kereső, uraság képe. Példaértékű, ahogy egy tehetős és befolyásos személy értékmentésre és infrastrukturálisan elmaradott régiók fejlesztésére törekszik (még ha ezzel kapcsolatban az olvasók szkeptikusak és ironikusak:

„lekvár nagyhatalom:) Eladó kézzel szedett és elrakott zalánpataki eper lekvár. Ugyanitt Károly herceges kínai k i t ű z ő k é s hűtőmágnesek :D :D :D „).

Csíki András

Az építő ember

Kós Károly az erdélyi magyarság emblematisz személyisége. A Barátok közt főcíméből jól ismert Wekerle-telep építész nehezen kategorizálható, igazi polihisztor volt. Íróként, politikusként, oktatóként, könyvkiadóként, nyomdászként, grafikusként, agrárszakemberként egyaránt jelentőset alkotott.

„... hiszem, hogy Erdélyben nagyobb szükség lesz rám, mint Budapesten...” - írja Kós a Budapesti Iparművészeti Főiskolára történő tanári kinevezésére reagálva 1918-ban és a kényelmes konzuméletet hátrahagyva a verejtékes munka mellett dönt. A trianoni békediktátummal leszakított Erdélyben azidőtájt nagy szükség volt a kezdeményező-kész-ségre és a hivatástudat állhatatos felvállalására. Választott hazája, Kalotaszeg már régen elbűvölte a fiatal építész, aki a Kolozsvár-Bánffyhungar vasútvonal mellett fekvő Sztánán építi fel otthonát, a Varjúvár néven ismert kőházat.

Kalotaszegi Köztársaság

Kitüntetésekkel és szakmai sikerekkel a háta mögött – többek között a IV. Károly király koronázási díszleteinek megtervezését követően – hazatérve, a kisebbségi lét közéleti aktivitásra szólítja. Az első világháború utolsó évében a Wilson amerikai elnök által meghirdetett béke-alapelvekre építve, kiáltják ki az utópisztikus Kalotaszegi Köztársaságot, melynek zászlót, pénzt és bélyeget is tervezett. Egyik kezdeményezője az 1921-ben kiadott „Kiáltó Szó” című röpiratnak, mely az erdélyi magyarságot a helytállásra és a dolgos hétköznapi életben való cselekvésre buzdítja. Részt vesz a két világháború közötti

magyar politikai élet alakításában, majd az 1944-48 közötti rövid konszolidációs időszakban a Magyar Népi Szövetség Kolozs megyei elnöki tisztségét látja el.

A kultúra szolgálatában

Politikai pályájával párhuzamosan, majd azt hátrahagyva a kulturális élet szervezése és alakítása végig kíséri életét. 1914-ben jelenteti meg az általa szerkesztett, saját kezűleg nyomott újságját *Kalotaszeg* címmel. A húszas években rész vesz az Erdélyi Szépművészeti Céh (ESZC) független könyvkiadó megalapításában, melynek szépirodalmi, kultúrtörténeti kiadványait sajátos grafikai illusztrálja. A báró Kemény János által Marosvécsen összehívott és a második világháború végéig aktív helikoni íróközösség vezető személyiségeként, majd az *Erdélyi Helikon* kolozsvári székhelyű irodalmi folyóirat szerkesztőjeként választott szakmája mellett más művészeti ágaknak is nagy pártolója volt. Kultúrtörténeti munkássága mellett figyelemre méltóak szépirodalmi alkotásai is. A *Varjú nemzetség* című regényéből fiatalok ezrei ismerkedhettek meg a XVII. századi Erdély hangulatával. A negyvenes évek végén beköszöntő pártos idők a politikai ambícióit megtörik és ettől kezdve szakmájának és az irodalomnak él.

„nem lehet a rohanás a lét állandó velejárója.”

A mértéktartás és mértékletesség volt Kós legfőbb erénye. A transzilvánizmus szellemi atyjaként hitt a népek, emberek, kultúrák és irányzatok békés együttélésében. Saját életében is az egyenletes ritmust igyekezett tartani, neves tervezőként sztánai birtokán a helyi parasztoktól tanulta meg a földművelés és gazdálkodás alapjait. 1940-től pedig már a kolozsvári Mezőgazdasági Főiskolán tanít, melynek '45-től dékánja is volt. Magával ragadó személyiségével és az általa képviselt eszmék máig ható erejével példaként állítható minden közösségért felelősséget érző ember elé. Szecessziós, székely népi motívumokból táplálkozó építészének számos követője közül kiemelendő Anthony Gall ausztrál származású építész.

Kós Károly 1883-ban a bánági Temesváron született. A kolozsvári református kollégium, majd a budapesti Műegyetem mérnöki karán eltöltött iskolaévek után élete nagy részét Erdély "fővárosában" töltötte, 1977-ben bekövetkezett haláláig. Kalotaszeg népe saját halottjának tekintette, népviseletbe öltözött fiatalok és hatalmas tömeg kísérte utolsó útjára. Sírja a magyar történelem és kultúra nagyjainak végső nyughelyet biztosító Házsongárdi temetőben található.

- CsA

„És monda: Én kiáltó szó vagyok a pusztában.”

„...a művészet nem önmagáért van, de értünk emberekért, az embernek a világba, a mindenségbe, az egymáshoz való tartozásába vetett hitéért van... a művészethez joga és szüksége van minden embernek egyformán. Minden emberi kor és társadalom olyan mértékben a kultúra kora, illetve kultúra társadalmá, amelyben részesheti vagy zárja ki minden egyes tagját a művészetben való részeshedésből.”
(Kós Károly: *Guild of Handicraft*, 1923)

Történelem kvíz

1. Melyik híres vár nem Erdély területén található?

a vajdahunyadi
a késmárki
a torockószentgyörgyi
A székely támadt vár

2. Melyik erdélyi városban mondták ki 1568-ban a szabad vallásgyakorlatot?

Radnót
Szászsebes
Nagyszeben
Torda

3. Melyik királyunkhoz kötődnek a Tordai-hasadék legendái?

III. Béla
I. Szent László
Aba Sámuel
Luxemburg Zsigmond

4. Mi található Erdély Habsburgok által adományozott címerében?

Három sas és egy medve
Nap és hold, valamint a magyar korona
Hét bástya, sas, a Nap és a Hold
Medve és kard

5. Melyik erdélyi város csapata nyert magyar labdarúgó bajnokságot a z 1943/44-es kiírásban?

Brassó
Nagyvárad
Kolozsvár
Beszterce

6. Székely rang a feudalizmusban:

kenéz
lófő
ispán
Szolgabíró

7. Kinek az uralkodása idején terjedt el és legalizálódott az unitárius vallás Erdélyben?

Bethlen Gábor
János Zsigmond
Székely Mózes
II. Rákóczi Ferenc

8. Kinek a nevéhez fűződik a „Kalotaszegi Köztársaság” terve az I. világháborút követően?

Teleki Pál
Károlyi Mihály
Bethlen István
Kós Károly

9. Melyik várbörtön foglyaként halt meg Dávid Ferenc 1579-ben?

Brassó
Fogarás
Déva
Beszterce

10. Kinek az uralkodása idején történt a mádéfalvi mészárlás, 1764-ben?

II. József
Mária Terézia
Szapolyai János
János Zsigmond

11. Hova telepített a magyar kormány 1941-ben a bukovinai székelyek maradékát?

Dunántúl
Kisalföld
Vajdaság
Máramaros

12. Melyik család kastélya volt a bonchidai? (az erdélyi Versailles)

Teleki
Bethlen
Bánffy
Toldalagi

13. Milyen tisztséget töltött be gróf Bánffy Miklós (írói nevén: Kisbán Miklós) a Bethlen-kormányban?

Kultuszminiszter
Belügyminiszter
Külgügyminiszter
Közlekedési miniszter

14. Az 1989-es romániai forradalom kirobbanása melyik erdélyi városhoz köthető?

Marosvásárhely
Kolozsvár
Temesvár
Nagyszeben

15. Melyik történelmi tanulmányokból ismert terület, település nem a mai Románia területén fekszik?

Majtényi sík
Világos
Vereckei-hágó
Kolozsmonostor

16. Körülbelül hány magyar nemzetiségű lakosa maradt Dél-Erdélynek a II. Bécsi döntés után?

1 millió
50 ezer
nem maradt
400 ezer

17. Ki volt Erdély utolsó fejedelme?

I. Apafi Mihály
II. Rákóczi Ferenc
gyerőmonostori
Kemény János
felsővadászi II. Rákóczi
György

18. Melyik erdélyi fejedelmet győzte le – a székelyek és Brassó polgárainak támogatásával – Mihai Viteazul 1599-ben, melynek következtében Erdély fejedelme lett (Havasalföld, majd Moldva fejedelmi címe mellett)?

Bocskai István
Székely Mózes
Báthory András
Rákóczi György

Megoldások

18. Báthory András

17. II. Rákóczi Ferenc

16. 400 ezer

15. Vereckei-hágó

14. Temesvár

13. Külgügyminiszter

12. Bánffy

11. Vajdaság

10. Mári Terézia

9. Déva

8. Kós Károly

7. János Zsigmond

6. lófő

5. Nagyvárad

4. Hét bástya, sas, a Nap és a Hold

3. I. Szent László

2. Torda

1. a késmárki

Interaktív kvízzjátékok a
www.ejke.hu oldalon

A gazdag- Bibliai olvasmány: Lk 12,13 – 21.

Pap Gy. László debreceni, unitárius lelkész prédikációja. Elhangzott: 2012.január 22.

Kedves Atyámfiain, szeretett Testvéreim!

Véletlenszerű egybeesés a felolvasott szentlecké, mely Jézus kedvelt témaköréből származik, bár gyakran példálózott a gazdagokkal, illetve szállt síkra a szegények mellett. Azt viszont már a kezdet-kezdetén leszögezhetem, hogy a mondanivaló nem annyira a gazdagság, hanem a kapzsiság ellen szól, illetve éberségre hívja fel figyelmünket. Mivel jelen példabeszéd központi gondolata a gazdagság, álljon nyomban egy idézet ennek körvonalazására:

jelen esetben négy irányból közelítem.

a). Először a gazdagság, illetve a szegénység kérdése jön elő, de nem a megszokott formában, hanem azokban az összefüggésekben, ahogyan Jézus használta példabeszédében. Mindennél fontosabb odafigyelnünk a gazdagodási vágyra, sőt arra, hogy miként válhat kapzsvá bármelyikünk, aki hasonlóan gondolkodik és cselekszik a példázatbeli emberhez. Azt mondja Socrates, hogy az a leggazdagabb, aki igen kevéssel meg tud elégedni. A példabeszéd mondanivalója a gazdagsággal egy időben a szegénységről is szól. *„Senki sem olyan szegény és elhagyatott, mint*

„életen” át gyűjtöttünk.

d). A negyedik, és utolsó mondanivaló arra figyelmeztet, hogy egy emberi élet legnemesebb célja, hogy gazdaggá válhasson Isten áldásaiban.

4). Kedves Testvéreim! Életünk számottevő részét olyan „hajítás”, küzdelem teszi ki, mely az anyagiak megszerzéséért történik. Nehéz meghúznunk a határvonalat, mely a mindennapi szükséglet kielégítését jelenti, és melytől megkezdődik a gyűjtés, ami már a kapzsiság területére utalható. Isten akaratával ellenkezőnek mondjuk a lustaságot, és előszeretettel

„De Isten így szól hozzá: Esztelen! Még az éjjel számon kéri tőled lelkedet. Kié lesz mindaz, amit szereztél?” Lk 12,20.

„Az igazi gazdagságot csak az alapján lehet megítélni, hogy milyen életet él valaki. Csak azt az embert lehet igazán gazdagnak nevezni, aki képes a maga útját járva, saját tetszése szerint élni életét.” (Adam J. Jackson)

1). Mint az eddigiek során, most is lássuk a példázat előzményeit! Jézus tanít, és tanítványai mellett hallgatóság is sereglett köréje. Két tanítás között valaki hozzá szólt a tömegből, s arra kérte, hogy tegyen igazságot testvére és közte, hiszen a testvér nem akarja kiadni számára az örökség ráeső részét. Jézus a közbeszóló tudomására hozta, hogy senki nem tette őt bíróvá, végrehajtóvá, vagy intézkedővé a testvérek dolgában. Hogy megjegyzésének nyomatékot adjon, arra intette hallgatóságát, hogy őrizkedjenek a kapzsiságtól, mert nem a vagyonban való bővelkedéstől függ az ember élete.

2). A példabeszéd tartalma ismertté vált a bibliai olvasmányból, melyet Jézus nagyon szép gondolattal zár: *Így jár mindaz, aki nem Istenben gazdag.*

3). A példabeszéd mondanivalóját

az, aki Istent elvesztette, mert az mindent elvesztett! Az ilyen ember mellett ott van a természet végtelen holtteteme, amelyet nem irányít és nem tart össze egy világszellem, és amely sírba készül. Mindaz, amit az ember tesz, csak ennek a tetemnek növelése...” /Bánk József: Vasárnapok – Ünnepnapok: 22. Old./

b). A második üzenet az élet igazi célja felé tereli gondolatainkat. Vajon lehet egy ember életének célja, hogy egyen-igyon, s így élvezze az életet? Erről szól egy emberi élet, amikor magunk is tapasztaljuk mindennapi életünk rendjén, hogy semmit sem ér a sok szaladás, küzdés, törődés, ha nem övezi azt egy megfelelő indíttatás, egy boldogító lelkiület?

c). A harmadik mondanivalóban tapasztaljuk emberi életünk végességét. A rosszul megválasztott életcél, az eszem-izsom be sem következik, mert Isten bármelyik pillanatban számon kérheti a lelkiületet. Akkor kell indulnunk az örökkévalóság útjára, amikor Isten erre felszólít. Megtörténhet, hogy éhesen, szomjasan indulunk, s ilyen állapotban ismerjük be, hogy fölösleges volt minden küzdelem, és másé lesz mindaz, amit egy

hangsúlyozzuk, hogy csakis a munkás érdemesült a bérére. Amennyiben pedig megdolgozunk érte, akkor ezért nemcsak lelki természetű köszönet, hanem anyagi vonatkozású elismerés is jár.

Ebben az esetben talán rendben is van az a meglátás, melyet egy ismeretlen gondolkodó fogalmazott meg. Szerinte a tétlenség jobban megviseli az embert, mint a legnehezebb munka. Akinek nincs dolga, az unalmában üresebbnek, céltalanabbnak látja az életet, mint a szegény, aki legalább a pihenés drága és ritka perceinek tud örülni. /S.gy. /

a). Először, tehát a fenti összefüggések után látjuk, figyeljük gazdagságunkat, szegénységünket, esetleg gazdagodási vágyunkat. Feltehető a kérdés: mennyire vagyunk elégedettek azzal, amit megszerztünk eddigi életünk során? Mennyire tudjuk megbecsülni azt a „keveset”, mely nem elegendő ugyan arra, hogy a gazdagok közé soroljuk magunkat, de elegendő létünk biztosítására, sőt arra is, hogy hálások legyünk érte Istennek és embertársainknak. Jó alkalom erre egy istentisztelet, amikor elvégezzük szükséges számadásainkat. Az

unitárius ember élete azért szól az ember- és Isten közelségről, mert figyelmünk nem a halál, a sír felé fordul, hanem mindenütt és mindenben az életet üdvözli. Azt az életet, melyet Isten kezéből fogadtunk el, s melyet neki kell leszámolnunk: nem magtárban, csűrben, kamrában, gabonában, vagy pénzbetétben, hanem igazi lelkületben.

b). A második üzenetben arra figyelünk, hogy mi volt meghatározó rugója életünknek. A kellemes és „nem szeretem” történekek sokasága sereglük hozzánk, és pillanatra úgy érezzük, hogy több volt a szomorúság, a beváltatlan remény, mint az Istenben történő megelégedés. Lehet, hogy éhezünk és szomjazzunk, sőt gyakran láttunk szükségletet. Kérdés azonban, hogy ilyen alkalmakkor miként kerestük Isten gondviselését? Hogyan foglaltuk meg imádságainkat? Vajon Isten jó volta maradt el életünkben, vagy a tértelenség szorította ki a beígért áldásokat?

c). A harmadik üzenet alkalmazása sem egyszerű. Nagyon sokszor tapasztaljuk, hogy fölöslegessé válik minden küzdelem. Nemcsak azért, mert bármelyik pillanatban meghalhatunk, hanem azért is, mert az enyészeté válik minden, addig megszerzett értékünk. Romba dőlhet a felépített ház, tűz martalékká válhat a csűrbe gyűjtött gabona. Egy azonban végérvényesen megmarad: Az a gyűjtés, melyet a lélek terén végeztünk. Bátran elmondhatjuk Michelangelóval, hogy jól választ, aki hitben kíván gazdag lenni. „A hit minden kegyelmek foglalatja, nélküle nincs e világon megelégedés, nincs

békesség. Mit használ nekünk, ha egyik kezünkben bírjuk a világ minden gazdagságát, ha a másikban nincs ott a mennyország kulcsa? – Ó, Uram, Ki nem fukarkodtál velünk /.../add meg nekem azt, amivel mindent megnyerek: a hitet!”

d). A negyedik mondanivalóban kicsúcsosodik a tanítás, melyet megfogalmazott Jézus. A hitlent nem leszünk képesek meggyőzni a lélek áldásainak fontosságáról. Az Istenben bízó embernek azonban nem kell sokat magyaráznunk, hogy minden földi kincsénél drágább Isten áldása. Számunkra életünk egy számadás, melyet a hála, a kérés, az állandó munka tesz olyanná, mely megtart Isten gondviselésében. Ezért nem vetjük meg az anyagiakért való szaladást, és nem értünk egyet a lusta emberrel. Valljuk, hogy földi vagyonszerzésünk sosem válhat célá, csupán szükségességében jelenik meg életünkben.

Összegezőképpen: Álljon előttünk Bartalis János költő néhány sora:

„Csak én állok szegényen,/ /üresen e nagy gazdagság közepett./ /Csak én nem tudom, mit csináltam,/ /amíg a gyenge vetésből/ /gazdag kalangya,/ /egy szem kukoricából/ /karvastagságú cső,/ /a finom virágból mézédese alma lett,/ /A búza, amin áttapostam, többre volt képes,/ /a fa, melyet viharok cibáltak,/ /nagyobbat alkotott/ (Aranygyümölcsös Kosály)

Arra kell törekednünk, hogy mindig a hála és köszönet szavai fogalmazódjanak meg bennünk. Isten számunkra továbbra is egy gyermekéről soha el nem feledkező jó szülő marad,

aki szól idejében nekünk az életünkben elénk gördülő akadályokról. Szólt arról, hogy egy emberi élet vele járó jellemzője a küzdelem, de soha nem lehet ez cél. Mindig fenntartja figyelmeztetését arra a pillanatra, melyben számon kéri lelkünket, de nem tart félelemben bennünket. A reménységnek, a bizakodásnak lelkével ajándékoz meg szüntelen, hogy így töltsük be hivatásunkat a földi életben.

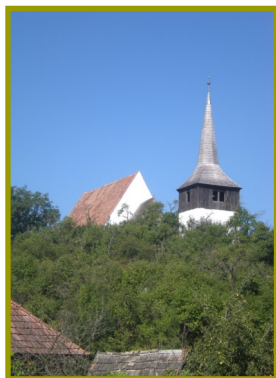
Hadd összegezzek egy gondolkodó tollából származó idézettel is: *„Mindenkinek olyan a sorsa, amilyen a gondolata. Gondolkodásunk által a diszharmóniából harmóniát, a betegségből egészséget, a sötétségből világosságot, a gyűlöletből szeretet, a szegénységből gazdagságot teremthetünk. Gondolataink helyes irányítása által olyanná formálhatjuk sorsunkat, amilyenre akarjuk, ha mindig a magunk elé tűzött célra gondolunk. Ha egyéni gondolkodásunk fölött uralkodni tudunk és szellemünket az isteni erők beáramlásának nyitva tudjuk tartani, akkor megtanultuk a boldogulás titkát.” (Alexy Elza)*

Ezen a vasárnapon is köszönjük meg Istennek minden áldását, mely egyéni és közösségi boldogulásunkat szolgálja. Az erőt, egészséget, hitet és reménységet, melyek segítségével építhetjük életünket, és hozzájárulhatunk az ő országának építéséhez is. Legyünk hálások elvett „javainkért”, és készek megköszönni azokat is, akik soha nem tesznek erről említést ember, vagy Isten előtt.

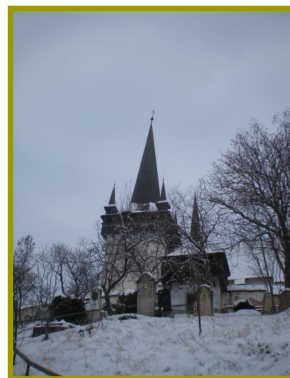
Ámen.

Kőrösfői református
templom

Nyárádszentlászlói
unitárius templom

Magyarvalkói református
templom

Kalotaszentkirályi
református templom

Csíki András

A Varjúvárig

2007.októberi sztánai látogatásunk emlékére

Majdnem Váralmásig mentünk,
 Szinte onnan fordultunk vissza,
 Aztán két kukoricatábla között,
 Lassú menetben értünk a faluba.
 Az autókat egy régi ház előtt hagytuk,
 S gyalogszerrel és némi innivalóval,
 Egymás nyomába lépve indultunk,
 S mentünk nagy kedvvel s vidám szókkal
 A kanyargó úton, kertek és karámok mellett,
 Honnan óriás juhászkutyák futottak elénk,
 Hogy szinte pisszenni sem mertünk,
 Míg mérgesen, vérmesen ugattak felénk.
 És tovább, az októberi, hétágú napsütésben,
 Őszi színekben pompázó völgyön át,
 S már kezdtem megérteni a magány után szökő
 Lelket s vártam, hogy lássam az otthonát.
 Aztán a síneken át, hol a vonat alagútba szalad,
 Kolozsvár felé, vagy onnan jövet Hunyadnak tartva,
 Az állomás után, már csak pár méter maradt,
 És feltűnt a torony, s feltűnt a kő alatta.
 A „Vár” zárva volt, ajtója, ablaka zárva, de a kiskapu
 Amin át kertjébe léptünk, hívott:
**„Gyere beljebb! Nézz körül! Járd körül
 és gondolkozz egy percet!
 Az ember mennyi mindent tud
 és mennyi mindent elfelejthet!”**

A **Varjúvár** Kós Károly egykori saját háza a kalotaszegi Alszegezen, a mai Romániában, a Szilágy megyei Sztána határában található. A Budapest – Nagyvárad – Kolozsvár vasútvonal mentén álló, eredetileg hétvégi háznak szánt épületet Kós Károly 1909-ben tervezte és 1910 őszén-telén építtette, majd 1925-ben bővítették kétszintes toldással. Az emeleten dolgozó-, a földszinten cselédszoba volt, míg a középső épületrészben a földszinten konyha, az emeleten hálószoba, illetve 1925-ig dolgozószoba volt. A jellegzetes toronyban alul az ebédlő, társalgó, felül a gyerekszoba, illetve 1925-ig a hálószoba kapott helyet. Többek között Dsida Jenő és Móricz Zsigmond is megfordultak a falai között.

(forrás: wikipedia)